

Rešitev rebusa je: LJUBEZEN

1) Na časovni premici dopiši dogajalne enote. Premico v celoti zapiši v zvezek.

Vrtnar poje	Vrtnarja obtoži.	Grajska hči se odpelje	_____
o ljubezni.	Ta zanika.	na mesto usmrtitve.	

Graščak ga sliši.	_____	Vrtnarja usmrtijo.	_____

MANJKAJOČI DELI NA ČASOVNICI:

- Vrtnarja obsodijo na smrt, graščak priredi gostijo.
- Od žalosti mladi graščakinji počí srce.
- Čeprav ločeni z zidom, se v znak ljubezni roži združita.

2) Zapiši dramski trikotnik za to pesem.

- **Zasnova** – vrtnar poje o ljubezni
- **Sprožilni moment** – graščak ga sliši
- **Zaplet** – vrtnarja obsodijo na smrt
- **Vrh** – ljubezen plapola v plamenih, vsa množica odreveni
- **Razplet** – mlada zaljubljenca umre
- **Razsnova** – roži se združita v znak ljubezni

3) Odgovori na vprašanja o besedilu. Odgovore zapiši v zvezek.

- Kakšno vlogo ima v zgodbi mati? Na čigavi strani je? **Mama ima stransko vlogo, nima besede pri odločanju. Je na strani hčere in vrtnarja.**
- Izpiši vsa poimenovanja za graščaka in za vrtnarja.
Graščak – grajski gospod, moj gospod, graščak
Vrtnar – kmečki sin, razbojnik, prekleti pes, mladenič
- Kakšen je graščak? Navedi vsaj 3 njegove karakterne lastnosti in jih podkrepí s konkretnimi primeri.
Vzkipljiv (takoj se odloči za najstrožjo kazen), sebičen (ne vidi bolečine svoje hčere), neobčutljiv (zaradi ljubezni, ki ni dokazana, nekoga obsodi na smrt) oblasten (žena nima besede, ukaže sodniku, kako naj razsodi)

- Poišči v besedilu geslo/sporočilo in ga izpiši.
Ljubezen nikdar ne premine.
- Določi temo tega besedila in izpiši verze, v katerih je izražena.
Tema je ljubezenska:
grajska hči me rada ima
jaz od srca jo rad imam
hčer najino za ljubo ima
ljubezen plapola v plamenih z oči vrtnarjevih in njenih
ko plul med njima je ves tih strasti in smrt grenki dih
ljubeči srci v smrt loči
ljubezen nikdar ne premine
- Kaj nam avtor napove v verzih "*Oj, ne kupite niti ene, nosila več ne bom nobene.*"
Napove nam smrt grajske gospodične.
- Zapiši vse 4 dogajalne kraje. Pomagaš si lahko s spodnjimi sličicami.

Dogajalni prostori so:

- Grajski vrt
- Grajska dvorana (sodišče in gostija)
- Travnik/morišče
- Pokopališče

4) Prepiši definicijo socialne pesmi.

Pesem spada **med socialne pesmi**, za katere je značilno, da govorijo o nepremostljivih socialnih razlikah, krivičnih družbenih odnosih, opozarjajo na človeško bedo, na zatiranje posameznih slojev, revščino in družbena nasprotja. To pomeni, *da govori o nepremostljivih socialnih razlikah med zaljubljenca.* **Z izpisom verzov dokaži, da ta trditev velja.**

Čeprav na kmetih sem doma,

vrtnariti kar dobro znam.

In grajska hči me rada ima,

jaz od srca jo rad imam.

5) Razloži metafore:

- Glavo mu zaliže kri → **zelo se razjezi**
- Ljubezen plapola v plamenih → **vsi vidijo, kaj čutita in da je to čustvo zelo močno.**
- plul med njima je ves tih strasti in smrti grenki dih → **zavedata se, da zadnjič vidita ljubezen svojega življenja**

6) Ponovi značilnosti romance in značilnosti balade. Zapiši jih v razpredelnico.

Značilnosti balade	PRIMER IZ BESEDILA	Značilnosti romance	PRIMER IZ BESEDILA
Dvogovor	Graščak se pogovarja z ženo ...	Pomirljiv konec	/
Temačno vzdušje	Situacija na morišču	Grajsko okolje	Dogajanje na gradu
Tragičen konec	Oba umreta	Ljubezen	Govori o ljubezni
Dramski trikotnik	Glej zgoraj		

7) Na podlagi svojih ugotovitev tvori zaokroženo besedilo, v katerem boš navedel:

- v katero književno vrsto spada besedilo,
- katere značilnosti le-te si prepoznal,
- kakšno je vzdušje v besedilu,
- kje in kdaj se dogaja,
- ali je pesem pripovedna ali izpovedna,
- katera je tema besedila in
- zakaj spada med socialne pesmi.

V besedilo dodajte tudi svoje mnenje, kaj se vas je najbolj dotaknilo, kaj vas je presenetilo, kateri od junakov je bil po vašem mnenju najbolj tragičen. Vse to podkrepite s konkretnimi primeri.

Besedilo Grajski vrtnar spada med balade. To se kaže v temačnem, mračnem vzdušju, ki ga zaznamo v občutjih grajske gospodične, ki na gostiji ne je in ne pije od žalosti, v opisovanju trenutka pred usmrtnitvijo Značilnost balade je tudi dvogovor (gráščak se pogovarja z vrtnarjem, svojo ženo in hčerjo ...), prav tako je glavni junak žrtev družbenih razmer in neenakosti med sloji, ki jih predstavlja graščak s svojo močjo in položajem. Vrtnar svoji usodi, ki mu jo je določil graščak, ne more ubežati. Dogajanje se odvija na gradu, grajskem vrtu, na pokopališču v srednjem veku. Pesem je pripovedna, lahko ji določimo dramski trikotnik, pripoveduje nam zgodbo mladega para, katerega ljubezen je že vnaprej obsojena na propad zaradi njunega neenakega položaja v takratni družbi. To jo uvršča med socialne pesmi. Tema besedila je ljubezen. Prav ljubezen lahko predstavlja tudi neko nadnaravno silo, saj je močnejša od smrti – roži se na koncu prepleteta skupaj in tako kljubujeta vsemu.

Najbolj me je v pesmi pretreslo ...

Najbolj tragičen se mi zdi ...

8) V obliki hierarhične piramide nariši nastopajoče osebe.

gráščak, njegova žena, njegova hči
sodnik
hlapci, vrtnar
ljudstvo

